

3. Білоусов О. Наркокур'єрів зупиняємо перед містом // Червоний гірник. Загальноміська газета. – 2006. – №147. – С. 2.
4. Хорунжева Л. Щоб проблема не переросла у трагедію // Червоний гірник. Загальноміська газета. – 2007. – №8–9. – С. 3.
5. Ланцова Л.А., Шурупова М.Ф. Социологическая теория девиантного поведения // Социально-политический журнал. – 1993. – №4. – С. 32–41.
6. Ядов В.А. Социальная идентификация в кризисном обществе // Социол. журнал. – 1994. – №1. – С. 35–52.
7. Пидденс Е. Соціологія. – К.: Основи, 1999. – С. 8–9.
8. Robert V. Barr, John Tagg. From Teaching to Learning – A New Paradigm for Undergraduate Education // Change. – 1995. – November/December. – P. 13–25.
9. Ковалёва А.Д. Рейтинговая система как элемент модернизации социологического образования / Социология в аудитории: искусство преподавания. – Х.: Изд.центр ХНУ им. В.Н. Каразина, 2003. – С. 245–251.
10. Александров В. Образовательная услуга // Экономика Украины. – 2006. – №8. – С. 53–60.

Анонсації

Алла ЛОБАНОВА, Людмила КУЧЕРЯВЕНКО

Соціологічна підготовка майбутніх педагогів як чинник ефективної превенції девіантної поведінки підлітків та молоді

У статті обґрунтовано значення соціологічних дисциплін у формуванні ціннісних орієнтацій

майбутніх педагогів, висвітлено їх роль у вихованні підростаючого покоління та попередженні у підлітковому середовищі девіантної поведінки.

Ключові слова: соціологічні дисципліни, девіантна поведінка, майбутні педагоги.

Алла ЛОБАНОВА, Людмила КУЧЕРЯВЕНКО

Социологическая подготовка будущих педагогов как фактор эффективной превенции девиантного поведения подростков и молодежи

В статье обосновано значение социологических дисциплин в формировании ценностных ориентаций будущих педагогов, раскрыта их роль в воспитании подрастающего поколения и предупреждении в подростковой среде девиантного поведения.

Ключевые слова: социологические дисциплины, девиантное поведение, будущие педагоги.

Alla LOBANOVA, Lyudmyla KUCHERYAVENKO

Future pedagogues' social training as a factor of an effective prevention of adolescents and youth's deviant behaviour

The article considers the importance of sociological disciplines in the formation of future teachers' value orientations, their role in the upbringing of the young generation and prevention deviant behaviour among teenagers.

Keywords: sociological disciplines, deviant behaviour, future pedagogues.

Педагогічна система вчителя –

базовий рівень модернізації освіти України

Олена ОСТАПЧУК,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології і педагогічних технологій

У період модернізації освіти в Україні відбуваються якісні зміни і в педагогічних системах. Вони стають більш відкритими, багатомірними, передбачають здатність до самоорганізації і саморозвитку, наявність значного креативного потенціалу, спрямованість на вільний розвиток особистості.

Модернізація в освіті є надзвичайно складною проблемою і пов'язана насамперед зі здатністю педагога до сприйняття новітніх ідей та їхнього поширення в освітній практиці, здійсненням переходу з формального, теоретичного рівня наукових знань на щабель педагогічних технологій і практики.

Результати реформаційних змін мають багато тонкощів, пов'язаних зі спонукальними мотивами й уміннями освітян здійснювати реформи. Щоби бути ефективною, інновація має прорости на ґрунті досвіду. Тому великого значення набувають суб'єктивні чинники. І це природно, бо носієм інновації є педагог, а його професійні вподобання та

освітні пріоритети стають провідними критеріями. Учитель – саме та ланка, без якої неможливі вдосконалення і модернізація вітчизняної освіти. У зв'язку з цим найбільший науковий і практичний інтерес серед систем різного ієрархічного рівня і призначення становить педагогічна система вчителя, яка є базовою для всієї освітньої системи. Тому важливо

критично переосмислити й оновити методологію дослідження педагогічної діяльності, визначити її опорні точки в особистісно орієнтованому вимірі, подолати багато серйозних недоліків у професійній підготовці сучасного вчителя.

Природа педагогічної діяльності. Для усвідомлення невикористаних резервів педагогічної системи вчителя, її значущості в забезпеченні поступального розвитку особистості й освіти в цілому треба визначитися, в чому сутність такої системи та в чому полягають її відмінності від інших видів педагогічних систем. У науковій літературі поняття «педагогічна система вчителя» використовують для позначення вчительської праці як способу реалізації в професійній діяльності. У більш повному розумінні система професійно-педагогічної діяльності вчителя є доцільно спроектованою сукупністю взаємозв'язаних і взаємозумовлених головних компонентів його праці, яка забезпечує навчально-виховний вплив, спрямований на досягнення чітко визначених цілей у реалізації педагогічного процесу.

В.О. Сухомлинський вважав, що система роботи вчителя полягає в такому порядку його діяльності, за якого головні ланки, етапи праці перебувають у правильній залежності і зумовленості. Він вважав, що систему можна визначити тоді, коли вчитель бачить, що він буде робити завтра, протягом усього навчального року та декількох років наперед [5].

Серед найбільш поширених – визначення педагогічної системи як певної сукупності взаємозв'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення спеціально організованого, цілеспрямованого педагогічного впливу на формування особистості із заданими якостями [1].

Досить глибоко в педагогічній літературі вивчено питання щодо осмислення і розроблення системи роботи вчителя з вирішення конкретних педагогічних завдань (формування пізнавальної активності учнів, їхньої розумової самостійності тощо). Вчені пропонують також конкретні шляхи створення вчителем системи діяльності на окремому уроці. Однак механізми становлення і розвитку цілісної педагогічної системи, в межах якої стало б можливим вирішення комплексу взаємозв'язаних завдань, у науковій літературі розкрито недостатньо.

Найбільш популярний на сьогодні підхід до конструювання педагогічної діяльності вчителя розробила А.К. Маркова. У структурі його діяльності вона виділяє такі складові: професійні психологічні і педагогічні знання, професійні педагогічні вміння, професійні педагогічні позиції і настанови, особистісні особливості, що забезпечують оволодіння професійними знаннями і вміннями [3].

Кожне з цих визначень доповнює характеристику об'єкта, що вивчається, розкриває його сутність і, що особливо важливо, є відображенням прогресивної практики розвитку сучасної школи. Водночас розширення понятійного апарату призвело до певної плутанини в педагогічній практиці,

заміщення одних понять іншими, викривленого розуміння педагогічної дійсності.

Так, систему роботи вчителя доволі часто отожднюють із педагогічною технологією. Наприклад, у науковому тексті можна зустріти одночасне використання словосполучень на зразок «сутність його педагогічної технології», «він розробив струнку педагогічну систему навчання» тощо. Власне, тут немає суттєвих протиріч, адже педагогічна технологія – це своєрідна педагогічна система, якій властиві відповідні характерологічні ознаки. Проте принципові розбіжності все-таки є. Якщо базовим є розуміння сукупності напрацювань учителя як авторської «педагогічної системи», то наголошується на динамічності, варіативності, здатності системи до саморозвитку, самодобудови. А якщо первісним є поняття «педагогічна технологія», то необхідна відповідність усім основним ознакам технологічності: алгоритмізованості, циклічності, замкненості педагогічних дій, відтворюваності в різних умовах, гарантованості результату тощо. Розуміння діяльності вчителя як технології посилює її інваріантний, репродуктивний характер, зміцнює статичний стан функціонування педагогічної системи, орієнтує на чітке дотримання вихідної моделі цілісного педагогічного процесу. В результаті розвиток педагогічної системи вчителя може бути обмежений «технологічним каркасом» навчально-виховного процесу.

Педагогічну технологію і систему роботи вчителя не можна ототожнювати. Якщо технологія є матеріалізованою свідомістю, то педагогічна технологія – це організація педагогічних систем. Тому «педагогічна система вчителя» є ширшим поняттям, оскільки охоплює не лише технологію, а й саму особистість учителя з «характерною для неї інтегральною індивідуальністю» (В.С. Мерлін), а також комунікативний простір, що створюється поведінкою і харизматичними якостями вчителя. У вивченні таких систем рухаються не від елементів до цілого, а від цілісності до передбачуваних елементів.

На відміну від інших систем професійної діяльності, педагогічна не просто опосередковується особистістю, а визначається нею, її ціннісними орієнтирами, установками, мотивами, розуміннями сенсу педагогічної діяльності. У цілому, педагогічна система досить складна. «Людський чинник» в інтегративному вигляді є її основною характеристикою, що багато в чому зумовлює специфіку її становлення, функціонування і розвитку.

Особистість учителя, в творчому досвіді якого створюється педагогічна система, – своєрідний системотворний компонент: вона – суб'єкт педагогічної діяльності і педагогічного спілкування і водночас автор-проектувальник педагогічної технології. Влучними є слова Л.Толстого: «Учитель повинен бути вільним творцем, а не рабом чужої вказівки».

Означена проблема має ще один важливий аспект, пов'язаний уже не з ототожненням понять «педагогічна технологія» і «система роботи вчителя», а з упровадженням інноваційних технологій у

діяльність вчителя. Серед освітян популярною є думка, що в епоху масштабної технологізації оновлення школи можливе лише шляхом розроблення педагогічних технологій і відповідної підготовки професійних педагогів-технологів. Це передбачає «наукове проектування і точне відтворення у класній кімнаті педагогічних процесів, що гарантують успіх, а не сподівання на міфічну педагогічну майстерність учителя, яка з'являється невідомо звідки. Добра, науково обґрунтована технологія навчання і виховання – це і є педагогічна майстерність» [1; 3]. Справді, впровадження технологій підвищує функціональність педагогічного процесу, забезпечує його структурованість, чітку послідовність і контрольованість дій, уможлиблює моніторинг ефективності навчально-виховного процесу. Проте повністю погодитися з цією думкою важко.

Практика школи показує, що добре розроблена технологія поза особистісним сприйняттям і осмисленням її учителем як значущої для власної професійної діяльності не стає гарантом якісної освіти, побудованої на методології особистісно орієнтованого підходу. І це можна пояснити передусім неузгодженістю, а іноді й конфліктом педагогічної системи вчителя і технології як педагогічної системи. Становлення першої з них нерозривно пов'язане з процесом накопичення, збагачення життєвого і професійного досвіду вчителя, його особистісним розвитком. Саме тому характеристики системи роботи вчителя і його особистісні якості максимально узгоджуються між собою, віддзеркалюються одна в одній. Педагогічна технологія як інструмент, засіб досягнення освітньої мети і водночас певна модель навчально-виховного процесу існує поза системою роботи вчителя, його досвіду і можливостей, тому знеособлена, відірвана від педагогічної реальності, яка народжується в конкретних освітніх умовах.

Реальна і формалізована системи навіть за дуже сприятливих умов не зможуть стати подібними, тотожними. Тому гарні ідеї освітніх реформ формалізуються, не поширюються, як очікувалося, і поступово згасають через їхню слабку здатність до тиражування.

Педагогічну реальність не можна затиснути в рамки будь-якої технології, навіть якщо вона авторська, оскільки її потенційні, приховані можливості щодо розвитку і самореалізації кожного з творців цієї реальності (передусім учителя і учнів) набагато більші і різноманітніші, ніж розвивальні можливості будь-якої педагогічної технології. Саме тому дуже небезпечно формувати в практика розуміння, що педагогічна технологія матиме ефективні результати в умовах точного відтворення і в будь-якому разі гарантуватиме високі показники успішності.

Педагогічна реальність формується на творенні, а не на відтворенні. Діяльність, побудована на точному відтворенні, гарантії успіху, є консервативною. Варто зазначити, що вимога «точного відтворення» – найслабше місце в процесі технологізації навчально-виховного процесу. Так звана «міфічна

педагогічна майстерність учителя, яка з'являється невідомо звідки», якраз і становить квінтесенцію, головну суть і цінність педагогічного процесу. Успіх гарантує не знеособлена і добре узгоджена система форм, методів, змісту навчання, а особистість учителя і якість його власної педагогічної системи.

Формула майстерності складніша, аніж схема прямого перенесення педагогічної технології в практичну діяльність. Удосконалення всіх елементів педагогічної майстерності стає можливим лише в процесі саморозвитку особистості вчителя, який відбувається на основі самоосвіти і самовиховання. Технологія не веде до майстерності, вона тільки одна із зовнішніх складових її розвитку. Джерело майстерності – в особистості самого вчителя.

Тому з упевненістю можна поставити знак «дорівнює» між поняттями «педагогічна» й «особистісно орієнтована» діяльність. Якщо діяльність учителя нічого не привносить в особистісний світ дитини, не змінює його, не впливає на нього, це означає, що вона не є педагогічною. Передавати навчальну інформацію, досягати її засвоєння за допомогою різноманітних методичних прийомів (з чим, власне, й отожднюють освітню технологію) – не головна ознака діяльності, яку можна було б вважати педагогічною.

У контексті цього обговорення педагогічна система – це гуманітарна система (термін введений Л.Заде), яка створюється в процесі діяльності людини з її особливим способом моделювання світу. Гуманітарні системи дослідники визначають як «особистісно подібні цілісності». Педагогічну можна визначити як «людиноцентровану цілісність». Особистість, яка формує іншу особистість через зміст освіти, обмін цінностями, а не лише через інформацію як таку, – основа будь-якої педагогічної системи.

Особистісно орієнтований підхід має стати методологічною основою у побудові не лише освітнього процесу, а й у дослідженні сутності діяльності вчителя, його власної педагогічної системи. На жаль, поширеним залишається «нормативний» погляд. Орієнтування вчителя на нормативи, стандарт зумовлює тотальну підпорядкованість їм усіх складових педагогічного процесу: змісту, форм, методів, суб'єктів (вчителя і учнів). Через це майстерність учителя визначається передусім відповідністю його діяльності певним зразкам, якістю їхнього відтворення. За таких умов не можна вийти на особистісний рівень. Поки над особистістю домінує норма, панівною залишатиметься авторитарна педагогіка.

Реалізація особистісної моделі освіти передбачає перехід учителя на якісно новий рівень професійної діяльності, який виражається у створенні власної, індивідуально адаптованої, достатньо ефективної системи здійснення освітнього процесу. Ця система є авторською, що підкреслює її суб'єктивно-творчу природу (походження), «приспосованість» до певних індивідуально-стильових якостей учителя. Авторська педагогічна система – продукт і результат творчого саморозвитку вчителя в професійній діяльності [4].

Тривалий час авторство пов'язували з діяльністю особливо обдарованих педагогів, які користуються загальним визнанням. Ідеться про новаторів педагогічної справи. Відомі імена і заслуги трьох груп педагогів-новаторів, що створили методичні системи й авторські школи. На початку ХХ століття це – М.Монтессорі, С.Френе, Дж.Дьюї, Я.Корчак, Р.Штайнер, С.Т. Шацький, А.С. Макаренко та ін. У середині ХХ ст. – В.О. Сухомлинський, Ш.О. Амонашвілі, Л.В. Занков, В.В. Давидов, С.М. Лисенкова, І.П. Іванов, Б.М. Нікітін, М.П. Щетинін, О.М. Тубельський, І.П. Раченко та ін. Наприкінці ХХ ст. – Ю.А. Ко-наржевський, В.Ф. Шаталов, І.П. Волков, В.К. Дьяченко, П.М. Ерднієв, Є.І. Ільїн та ін.

Водночас виникає запитання: чи справді «авторство» є долею небагатьох? Або навпаки, будь-яка педагогічна діяльність, яка нормально розвивається, послідовно зводиться до феноменів «суб'єктності», «авторства», «внутрішньої цілісності»? З одного боку, кожний учитель, тією чи іншою мірою здатний до визначення власної педагогічної місії, концепції своєї діяльності, інтерпретації змісту навчання, спроможний самостійно добирати ефективні форми педагогічної дії. Людина – «автор» самої себе (відома теза з теорії психології). З іншого боку, створити цілісну самобутню систему організації педагогічного процесу може не кожний. Але треба розуміти головне: вчитель поза власною системою професійно не ефективний. Окремо взяті педагогічні прийоми або навіть технології, вилучені з контексту всієї авторської системи, не відтворюють того результату, який вони дають у структурі цієї цілісності.

Авторська педагогічна система як поняття описує спосіб організації творчості вчителя й охоплює такі підсистеми: сукупність особистісних і професійних якостей учителя, індивідуально адаптовану педагогічну технологію і комунікативний простір, який організується як стильова характеристика професійного спілкування і поведінки. Конструювання педагогами авторських систем не треба ототожнювати з інноваційною діяльністю. Не обов'язково кожний педагог має бути новатором, однак кожний повинен стати майстром із власною суб'єктно-творчою позицією. У такому розумінні інноваційна діяльність – не самоціль. Мета – акумуляція досвіду, системоутворення, перехід до якісно нової цілісності педагогічної діяльності, в якій ефективно реалізуються стандарт та інші параметри якості освіти, розвиток академічної самостійності вчителя.

Авторство – це зона, де відбувається генералізація ідей, теорій, досвіду, норм навчання, набутої педагогічної майстерності (загальноосвітніх і предметних умінь та навичок), узагальнення, визначення сутності власної педагогічної діяльності. Учитель може бути лише автором, тому треба зміцнювати його позицію, авторство мислення і педагогічної дії, а не йти шляхом збільшення кількості норм, приписів, стандартів.

Розвиток педагогічної системи вчителя.

Власна педагогічна система кожного вчителя має свою історію зародження і розвитку. Природність будь-якої соціальної системи забезпечується наявністю в ній людини, яка є носієм суб'єктності і суб'єктивності, потреб і інтересів, внутрішніх, природно зумовлених механізмів розвитку і саморозвитку. Саме завдяки людині в будь-якій системі виникають ситуації невизначеності, спонтанності, непередбачуваності дій і результатів. Штучність системи зумовлюється соціальними вимогами, нормами, традиціями, правилами, директивами, стандартами, яким вона має відповідати. Педагогічна система, як приклад соціальної, не виникає сама по собі: вона спеціально створюється для виконання чітко визначених функцій, тому має працювати на досягнення заздалегідь запланованих результатів.

Така «двоїстість» природи педагогічної системи закладає «внутрішній конфлікт» в її розвитку. Якщо переважатиме природна складова, системі загрожує розмитість цілей, неконструктивність дій і через надмірний хаос – руйнування. Якщо штучна – система починає пригнічувати людський потенціал, для якого вона, власне, і створювалася. Розвиток педагогічної системи в такому разі призупиняється, гальмується, а сама система стає консервативною, закритою, втрачає рефлексивність, чутливість до внутрішніх і зовнішніх змін. Чому надати перевагу – питання світоглядно-методологічної підготовки вчителя. Лише гармонізація природного і штучного – єдиний шлях до гуманізації і гуманітаризації освітнього процесу, спосіб розвитку педагогічної системи. Те, як цієї гармонії досягти, – предмет сучасних наукових розвідок.

Найбільш поширеною і доступною є теорія Н.В. Кузьміної, сутність якої полягає у положенні про норму як своєрідне ядро педагогічного процесу, навколо якого розгортається діяльність учителя й учня [2]. Ця позиція є основною у визначенні логіки і рівнів розвитку педагогічної системи вчителя: репродуктивного, адаптивного, локально-моделюючого, системно-моделюючого. Справді, коли норма – центр тяжіння, то перше, з чого починає вчитель, – це діяти точно за зразком, буквально відтворюючи його у власній діяльності (репродуктивний рівень). При цьому норма сприймається не як вимога чи необхідна умова розбудови освітнього простору, а як абсолют, зразок дії. У свідомості вчителя-початківця вся педагогічна діяльність отожднюється саме з наслідуванням пропонованих зразків, неухильним їх дотриманням. Наступний крок – певна адаптація жорстко нормованої педагогічної системи до своєрідності кожного учня й учнівського колективу (адаптивний рівень). З часом у педагога з'являється більш прогресивне розуміння норм як нормативно-правового поля, в якому можна діяти варіативно. Перехід педагогічної системи на вищі рівні (локально-моделюючий і системно-моделюючий) зумовлюється ускладненням завдань, які вчитель ставить перед собою

в межах норм. У такий спосіб відбувається рух від норм і зразків та їхньої репродукції до творчості в силовому полі нормативів. Запропонована логіка розвитку педагогічної системи вчителя не є універсальною, а тільки базовою і зберігає свою дієвість у методологічному вимірі авторитарної педагогіки.

Нові вимоги до роботи вчителя зумовили інший погляд на розвиток його власної педагогічної системи. Основними орієнтирами сьогодні і далекого майбутнього є критерії особистісно орієнтованої діяльності. Розвиток педагогічної системи більшою мірою набуває ознак саморозвитку, епіцентром якого є її автор – учитель-проектант. Саморозвиток стає принципом, який визначає здатність педагогічної системи до неперервного самооновлення через подолання суперечностей зусиллями кожного суб'єкта освітнього процесу (передусім учителя й учнів). Розвиток педагогічної системи вчителя залежить від стратегії його саморозвитку, від того, як він реагує на зміни інших суб'єктів системи – учнів – і як ці зміни пов'язує із самовдосконаленням.

Пояснити процес розвитку педагогічної системи особистісно орієнтованої можна, поєднавши два підходи – системний, який пояснює процеси організації, і синергетичний, що розкриває природу самоорганізації. Системологія і синергетика пропонують висновки, які є цінними для розуміння умов продуктивного розвитку педагогічної системи вчителя. По-перше, вона ефективна лише тоді, коли багатомірна (має багато форм, методів, стратегій). За таких умов у системі більше ступенів свободи, а отже, вона мобільніша в адаптації до нових умов освітнього середовища. Керуюча система (вчитель) має бути не менш різноманітною, складною і здатною до саморозвитку, ніж підпорядковані їй підсистеми (учні).

По-друге. Спонтанність особистісних проявів учнів і вчителя виконує конструктивну роль в самоорганізації педагогічної системи: з одного боку, вона руйнівна, з іншого – забезпечує утворення нових зв'язків, відношень, структур.

По-третє. Хоча стабільність і рівновага є необхідною умовою для існування педагогічної системи, однак її перехід до якісно нового стану неможливий без ліквідації рівноваги, однорідності, сталості (йдеться про інноваційні процеси, які виводять педагогічну систему на якісно вищий рівень розвитку).

По-четверте. Педагогічній системі вчителя не можна нав'язувати рішення, які вступають у протиріччя з її концепцією, змістом і логікою розгортання процесу. Ефективне управління такими системами можливе лише за умови усвідомлення історії їх становлення, стратегії розвитку і здійснення так званого резонансного впливу, коли зовнішній вплив узгоджується з внутрішніми властивостями системи.

Ці та інші міркування дають змогу зробити висновки, що система роботи вчителя – це той педагогічний простір, де народжуються освітні тенденції, де можна найбільш об'єктивно з'ясувати реальний

стан запроваджуваних інновацій. Це найцінніший педагогічний продукт, оскільки забезпечує безпосередній вплив педагогічної дії вихователя на вихованців. Саме цим пояснюється необхідність подальшого дослідження механізмів становлення, розвитку і самоорганізації системи роботи вчителя як складної педагогічної системи, а також умов забезпечення справжньої гуманізації освітнього процесу.

Література

1. *Беспалько В.П.* Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
2. *Кузьмина Н.В.* Психологическая структура деятельности учителя. – Гомельский университет, 1976.
3. *Маркова А.К.* Психология труда учителя: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1993. – 192 с.
4. *Остапчук О.Є.* Синергетичний потенціал авторського проектування педагогічних систем // Педагогіка і психологія. – 2008. – №2 (59). – С. 86–100.
5. *Сухомлинский В.А.* Разговор с молодым директором школы. – М.: Просвещение, 1973.

Анотації

Олена ОСТАПЧУК **Педагогічна система вчителя – базовий рівень модернізації освіти України**

У статті визначається сутність педагогічної системи вчителя, який сьогодні, в контексті модернізації освіти, є носієм інновацій. Автор досліджує природу професійної діяльності вчителя, розглядає механізми розвитку його власної педагогічної системи.

Ключові слова: педагогічна система, вчитель, авторство, гуманізація, особистісно орієнтована діяльність.

Елена ОСТАПЧУК **Педагогическая система учителя – базовый уровень модернизации образования Украины**

В статье определяется сущность педагогической системы учителя, который сегодня, в контексте модернизации образования, является носителем инноваций. Автор исследует природу профессиональной деятельности учителя, рассматривает механизмы развития его собственной педагогической системы.

Ключевые слова: педагогическая система, учитель, авторство, гуманизация, личностно ориентированная деятельность.

Olena OSTAPCHUK **Pedagogical system of a teacher as the basic level of the educational modernization in Ukraine**

The essence of the pedagogical system of a teacher being an innovator in the context of today's education modernization has been defined in the article.

Keywords: pedagogical system, teacher, authorship, humanization, personal oriented activity.